
TERMELŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ ÁGAZATOK IRODÁJA

Ügyszám: **Vj-51/2009.**

A Gazdasági Versenyhivatal a **Nitrogénművek Zrt.** eljárás alá vont vállalkozás ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban meghozta az alábbi

v é g z é s t.

A Gazdasági Versenyhivatal az eljárást megszünteti.

E végzés ellen a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsához címzett jogorvoslati kérelemmel lehet élni. A jogorvoslati kérelem előterjesztésének e végzés foganatosítására halasztó hatálya nincs.

I n d o k o l á s

A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) a Nitrogénművek Zrt. eljárás alá vont ügyfél ellen 2009. április 17-én versenyfelügyeleti eljárást indított annak kivizsgálása érdekében, hogy az eljárás alá vont ügyfél megsértette-e a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpv.) 21. § a)-tól j)-ig terjedő pontjaiban foglalt rendelkezéseket, valamint a az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: EK-Szerződés) 82. cikk a)-tól d)-ig terjedő pontjait azzal a magatartásával, hogy a 2007/2008 időszakban indokolatlan mértékben emelte az általa gyártott és forgalmazott N-hatóanyag tartalmú műtrágyák árait.

A versenyfelügyeleti eljárás lefolytatását megalapozó magatartás érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, hiszen Magyarország, mint tagállam egész területén gyakorol hatást a piaci verseny szerkezetére, ráadásul olyan termékeket érint, amelyek jelentős részben importból származnak.

A vonatkozó jogi háttér

A Tpvt. 21.§ a)-j) pontjai értelmében:

„21. § Tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen:

- a) az üzleti kapcsolatokban - ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is - tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni;*
- b) a termelést, a forgalmazást vagy a műszaki fejlődést a fogyasztók, üzletfelek kárára korlátozni;*
- c) indokolatlanul elzárkózni az ügylet jellegének megfelelő üzleti kapcsolat létrehozásától, illetve fenntartásától;*
- d) a másik fél gazdasági döntéseit indokolatlan előny szerzése céljából befolyásolni;*
- e) az árut az ár emelését megelőzően vagy az ár emelkedésének előidézése céljából, vagy egyébként indokolatlan előny szerzésére, illetve versenyhátrány okozására alkalmas módon a forgalomból indokolatlanul kivonni, illetőleg visszatartani;*
- f) az áru szolgáltatását, átvételét más áru szolgáltatásától, átvételétől, továbbá a szerződéskötést olyan kötelezettségek vállalásától függővé tenni, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlatra figyelemmel nem tartoznak a szerződés tárgyához;*
- g) azonos értékű vagy jellegű ügyletek esetén az üzletfeleket indokolatlanul megkülönböztetni, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben;*
- h) a versenytársaknak az érintett piacról való kiszorítására vagy a piacra lépésük akadályozására alkalmas, nem a versenytársakéhoz viszonyított nagyobb hatékonyságon alapuló, túlzottan alacsony árakat alkalmazni;*
- i) a piacra lépést más módon indokolatlanul akadályozni; vagy*
- j) a versenytárs számára indokolatlanul hátrányos piaci helyzetet teremteni, vagy gazdasági döntéseit indokolatlan előny szerzése céljából befolyásolni.”*

A Tpvt. 21. §-a megsértésének ugyanakkor nélkülözhetetlen feltétele az erőfölény megléte a releváns piacon vagy egy olyan - rendszerint a releváns piachoz kapcsolódó - piacon, amelynek segítségével a vizsgált vállalkozás, illetve vállalkozások képesek gazdasági tevékenységüket a releváns piacon a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytatni. Az erőfölény tényleges megléte hiányában fogalmilag kizárt, hogy egy vállalkozás piaci erőfölényét felhasználva kövessen el a Tpvt. 21. §-ába ütköző jogsértést.

A Tpvt. 22. § (2) bekezdése értelmében:

„A gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen

- a) azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli;*

- b) a vállalkozás, illetve vállalkozáscsoport [15. § (2) bekezdés] vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását;
- c) az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak, illetve vállalkozáscsoportnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.”

A GVH bíróság által is megerősített gyakorlata alapján (Vj-147/2003; 7.K.34383/2005/7.) egy vállalkozás akkor van erőfölényben, ha fogyasztói (vevői) már a vele való szerződéskötéskor is ki voltak szolgáltatva ennek a gazdasági erőfölénynek. A Vj-057/2003. számú ügyben a GVH szintén leszögezte, hogy az erőfölény meglétét a szerződéskötés időpontjára visszamenőleg kell vizsgálni.

„E tekintetben az állítható, hogy tartós, a felek közötti jövőbeni kapcsolatot előre szabályozó szerződéses jogviszony során bekövetkezett vélt vagy valós sérelem esetén nem az elkövetés időpontjában, hanem a szerződéskötés időpontjára visszavetítve kell értékelni az erőfölényt, a kiszolgáltatottságot (ami egyik oldalról független cselekvési lehetőség, az a másik oldalról kiszolgáltatottság).”

Az EKSz. 82. cikke szerint a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a közös piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre.

Ilyen visszaélésnek minősül különösen:

- tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;
- a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára;
- egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülhetnek;
- a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.

Az érintett piacok

Annak eldöntéséhez, hogy a Nitrogénművek Zrt. erőfölényes pozícióban van-e az érintett piacon vagy bármely egyéb piacon, amelynek segítségével függetleníteni tudja gazdasági tevékenységét a többi piaci szereplőtől, az érintett piac vagy piacok meghatározása szükséges.

Az Európai Közösségek Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) több, műtrágya piacot érintő ügyben¹ is elvégezte az érintett piacok meghatározását.

Az **érintett termékpiacok** pontos meghatározását és egymástól való elhatárolását illetően a Bizottság a COMP/M.2524-HYDRO/SQM/ROTEM/JV ügyben hozott határozatában (11-12. bekezdések) kifejtette, hogy a trágyák vagy szervesek (ilyen például az istállótrágya), vagy ásványiak (ezek ipari előállítás eredményeképp jönnek

¹ COMP/M.769-Norsk Hydro/Arnyca (Enichem Agricoltura); COMP/M.832-Norsk Hydro/Enichem Agricoltura-Terni (II); COMP/M.2524-HYDRO/SQM/ROTEM/JV; COMP/M.4730-YARA/KEMIRA GROWHOW; COMP/M.4823-YARA/PRAXAIR/JV

létre). Az ipari előállítás eredményeképp létrejött műtrágyák a talajhoz adott három fő tápanyag szerint nitrogén (N), foszfor (P), és kálium (K) alapúak lehetnek. Amíg a nitrogén előállítása egy kémiai folyamat, addig a kálium és a foszfor bányászati úton is kinyerhető.

A Bizottság a IV/M.832-Norsk Hydro/Enichem Agricoltura-Terni (II) ügyében azt vizsgálta, hogy a különböző nátrium tartalmú műtrágyákon belül az egyes terméktípusok mennyire tartoznak egy termékpiachoz. Végül a tranzakció megítéléséhez nem volt szükség a piacok pontos meghatározására, de a Bizottság a határozat 16. bekezdésben arra a megállapításra jutott, hogy a hasonló gyártási technológia miatt a nitrogént tartalmazó műtrágyák egy piachoz tartozhatnak.

A IV/M.769 (Norsk Hydro/Arnyca) ügyben hozott határozat 12. bekezdésében a Bizottság kifejtette, hogy a nitrogént tartalmazó műtrágyák előállítása teljesen eltérő típusú gyártóeszközöket igényel, mint más típusú műtrágyák előállítása.

A Bizottság a 2007. szeptember 21-i COMP/M.4730-YARA/KEMIRA GROWHOW ügyben hozott határozatában összefoglalta a korábbi ügyek tapasztalatait, amikor a határozat 15. bekezdésében arra utalt, hogy a piaci teszt a nitrogén, foszfor és a kálium tartalmú műtrágyák közötti elkülönítést erősítette meg.

Jelen vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a Nitrogénművek Zrt. a nitrogén hatóanyagú műtrágyák piacán az ammónium-nitrát², pétisó³, karbamid⁴ és Nitrosol⁵ tekintetében gyártóként, míg a Genezis nitrogén-foszfor-kálium (NPK)⁶ esetében a vele egy cégcsoportban lévő Bige Holding Kft. Genezis NPK termékeinek forgalmazójaként van jelen a magyar piacon. Az érintett termékpiac tehát a műtrágyák piacán belül a N-hatóanyag tartalmú (mono és összetett) műtrágyák piaca.

A fenti közösségi esetjogot, illetve a GVH Versenytanácsának VJ-135/2002/10. számú határozatában alkalmazott piacdefiníciót is alapul véve, a N-hatóanyag tartalmú műtrágyák elkülönült piacként történő kezelését az alábbiak alapozták meg:

- A műtrágyák - melyek részint egy-egy hatóanyagot tartalmaznak (mono műtrágyák), részint pedig azok valamilyen kombinációját (összetett, komplex

---

2 A legelterjedtebb nitrogén tartalmú szilárd műtrágya, mely hatóanyagtartalmát kb. fele arányban ammónium-, illetve nitrát formájában tartalmazza. Felhasználása kalciummal jól ellátott talajokon javasolt.

3 Nitrogén tartalmú szilárd műtrágya, mely ammóniumnitrát és mészkőpor keveréke. Előnye, hogy a hozzáadott kalcium-karbonát következtében csökken a robbanás veszély, a műtrágya higroszkóposága, és a savanyító hatása is. A nitrogén mellett jelenlévő dolomittartalom csökkenti a talaj savasságát, ezért különösen ajánlott savanyú talajok kezelésére.

4 A legkoncentráltabb nitrogén műtrágya, mely vízben jól oldódik, ezáltal permetezőtrágyaként jól felhasználható. Főként kalciummal jól ellátott, levegős, élénk mikrobiológiai életű talajok esetében javasolt.

5 Nitrogén tartalmú folyékony műtrágya, mely hatóanyagtartalmát 50% ammóniumnitrát és 50% karbamid adja. Ezen összetétel előnye, hogy tartalmaz mind gyorsan, mind lassan oldódó nitrogént, ezáltal csökkentve a kimosódás veszélyét, továbbá elősegíti a növények huzamosabb időn keresztüli folyamatos ellátását, mely nagyban hozzájárul a magas terméshozam biztosításához.

6 A N-hatóanyag tartalmú műtrágyákon belül a komplex NPK műtrágyák egy szemcsén belül tartalmazzák a három legfontosabb növényi tápanyagot (nitrogént, foszfort, káliumot), így kijuttatásuk egyenletes tápanyagellátást tud biztosítani a növények számára, és az egyes hatóanyagok kedvezően befolyásolják egymás hasznosulását is. A komplexek közül a legelterjedtebb az NPK 15-15-15, melyet elsősorban őszi alaptrágyaként használnak.

műtrágyák) - hatóanyaguk tekintetében nitrogén, foszfor és a kálium tartalmúak lehetnek, melyek közül az összes műtrágya hatóanyag szükséglet mintegy 70%-át a nitrogénműtrágya, 15-15%-át pedig foszfor és kálium teszi ki. Ez számokban azt jelenti, hogy ma a nitrogén műtrágyából a hektáronkénti felhasználás átlagosan 120-150 kg között van, míg a foszfor és kálium hatóanyag 30-40 kg/ha szintre esett vissza a 90-es évek elejétől és ezen a szinten maradt a mai napig is. Ebből következik, hogy viszonylag kevesen engedhetik meg ma a magyar gazdálkodók közül, hogy a nitrogén, foszfor és káli műtrágyákat azonos arányban használják, aminek főként gazdasági okai vannak.

- A Nitrogénművek Zrt. által előállított nitrogén hatóanyagú műtrágyák - mind hatóanyagukat, mind pedig felhasználási módjukat tekintve - elkülönülnek a foszfor és kálium-hatóanyagú műtrágyáktól. A nitrogén hatóanyagú műtrágyák ugyanis elsősorban a növények vegetatív, zöldtömeg fejlődését segítik elő, növelik a termés mennyiségét és fehérjetartalmát, alkalmazásuk ugyanakkor döntően fejtrágya formájában, azaz elsősorban permet formájában, diffúz módon, közvetlenül a termésen keresztül történik. Felhasználásukra - tekintettel arra, hogy azok nélkülözhetetlenek a korai fejlődés és a vegetatív növekedés szakaszában - az első félévben, jellemzően a tavaszi hónapokban kerül sor. A foszfor-hatóanyagú műtrágyák ezzel szemben a növények generatív fejlődését ösztönzik, azok felhasználása döntően a második félévben, a betakarítást követő időszakban történik, a talajba bedolgozva. A foszfort lehetőleg a gyökérszóna mélységébe kell bedolgozni, mivel e tápanyag a talajban gyorsan megkötődik, és ezáltal abban a rétegben marad, amelybe került. Ami a kálium tartalmú műtrágyákat illeti, azokat is rendszerint ősszel, a foszfor műtrágyához hasonlóan alapműveléssel kell a talajba dolgozni, így a klorid-ion (kálium-klorid esetén) tavaszra teljesen kilúgozódik.

Az eltérő felhasználásmód, illetőleg az eltérő alapanyagok miatt a fenti három alapanyag-tartalmú műtrágya kiegészíti, semmint helyettesíti egymást. Ennek oka részint az, hogy azok helyettesíthetősége szempontjából azok összetétele az irányadó, így ha nitrogén pótlására van szükség, az nem oldható meg kálium műtrágyával és fordítva.

A fentiekben túl az érintett termékekkel kapcsolatban az is megállapítható, hogy a mono N-műtrágya termékek néhány esettől eltekintve (az alacsony talaj Ph, vagyis savanyú talaj esetén kifejezetten a pétisó ajánlott, az ammónium-nitrát viszont nem, ezzel szemben viszont meszes talajra épp az ammónium-nitrát ajánlott a pétisóval szemben) egymással helyettesíthetők.

A N-hatóanyag tartalmú műtrágyákon belül az NPK komplex műtrágyák viszonylag elkülönült piaci szegmenst alkotnak, mivel azok - szemben a fejtrágyázásra használt N-mono műtrágyákkal - elsősorban alap- és starter műtrágyázásra szolgálnak, valamint a bennük lévő foszfor és kálium révén nem is válthatók ki egyéb N-műtrágyákkal. Emiatt ezen termékcsoport elkülönülten történő kezelése indokolt az erőfőlényes helyzet meglétének vizsgálatakor.

A N-hatóanyagú (mono és komplex) műtrágyák ugyanakkor elvileg szerves istállótrágyákkal (ilyen például az istállótrágya) is kiválthatók azok talajéletre gyakorolt kedvező hatása, valamint a több éven keresztül történő tápanyag-szolgáltatása folytán. Ezek a szerves trágyák éppen a kisebb méretű, szerényebb tőkeállománnyal rendelkező, és így az időjárás és a terméshozamok ingadozásának

jobban kitett mezőgazdasági termelőknek jelenthetnek alternatívát. A tőkeerősebb mezőgazdasági termelőüzemeknek ez a megoldás azért nem jelenthet valódi alternatívát a N-műtrágyák mellett, mert azok kiszórása egyáltalán nem hatékony (sokkal nagyobb mennyiséget kell kiszórni ugyanis, mint a műtrágyából), egységnyi hatóanyag kijuttatásuk is lényegesen drágább, valamint annak negatív hatásaként további költségnövelő tényezők (a megnövekedő gyomosodás következtében a gyomirtás költségei megemelkednek) jelennek meg.

Ami a Nitrogénművek Zrt. által gyártott N-műtrágya termékek által lefedett **földrajzi piacot** illeti, a Bizottság a IV/M.769-Norsk Hydro/Arnyca ügyben - a tagállami piacok közötti műtrágya kereskedelem magas szintje miatt - a földrajzi piacot az Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: EGT) területében határozta meg (22. bekezdés). Ezt a véleményt a Bizottság arra is alapozta, hogy nincsen semmilyen szabályozói akadály a műtrágya elérhetősége és kereskedelme kapcsán az EGT piacon. Hasonló következtetésre jutott ugyanakkor a IV/M.832-Norsk Hydro/Enichem Agricoltura-Terni (II) és a COMP/M.4730-YARA/KEMIRA GROWHOW ügyekben is a Bizottság.

Ami a magyar joggyakorlatot illeti, a fentebb említett VJ-135/2002/10. számú VT határozat 11. bekezdése alapján a *„nitrogénműtrágyák szállítása közúton és vasúton egyaránt történhet, de a fuvardíjak még 300 km-en túli szállítás esetén is kedvezőbbek a közúti szállítás esetében. A szállítási költségek az eladási ár kb. kevesebb mint 20 százalékát teszik ki, és körülbelül 500-600 km-en túli szállítás esetén érik el, amely ekkor más fontos szemponttá válik a vevő döntésében.”*

Ezzel szemben a Nitrogénművek Zrt. azzal érvelt, hogy N-műtrágyái a jelenlegi európai árszintek esetén jellemzően 8-900 km sugarú körnek megfelelő távolságra szállíthatók még le úgy, hogy a fuvar költségekkel csökkentett árak az önköltséget meghaladóak maradjanak. Ennek oka, hogy a műtrágya közúti szállításának költsége hozzávetőleg 10-15 Ft/tonna/km+ÁFA, amely 500-700 km után éri el a szállított áru piaci árának 10-20 százalékát, versenyképtelenné téve ezzel a termékeket. A fenti szállítási költséggel közel azonos szintű költségeket vázoltak fel a Nitrogénművek Zrt. versenytársai is a vizsgálat során.

Az előzőekből következőleg a Nitrogénművek Zrt., illetve az azt irányító Bige Holding Csoport péti és szolnoki telephelyekről Magyarország egész területére, sőt a szomszédos országok határközeleli részeire is gazdaságosan szállíthatók a műtrágya termékek, másoldalról pedig a linzi (Ausztria), salai (Szlovákia), kutinai (Horvátország), pancevoi (Szerbia) és marosvásárhelyi (Románia) műtrágyagyárak termékei - a szállítás szempontjából - gazdaságosan megjelenhetnek a magyar piacon.

A fentiekben említett szállítási területek ugyanakkor csak a közúti szállításra vonatkoznak, a Magyarországról Németországba irányuló N-műtrágya-export a relatíve alacsonyabb költségű, viszont időigényesebb dunai vízi-útvonalat használja, uszályos szállítóeszközökkel. Így a hatékonyan elérhető célpiacok akár 900-1200 km-re is nőhetnek. Ebből kifolyólag az egyes termékpiacok tekintetében nem a magyar nemzeti piac, hanem - figyelembe véve a szállítási költségekből fakadó költségtényező mértékét - az adott gyártókapacitástól, illetve a péti és szolnoki telephelyektől 5-900 km-es (meglévő víziutak esetében 900-1200 km) sugarú terület tekinthető.

Az erőfőlény meglétének vizsgálata

A gazdasági erőfőlény megítéléséhez mindenképp azt kell vizsgálni, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli.

A műtrágyagyártás speciális vegyipari iparág, erre a célra kifejlesztett gyártási technológiákkal, nagy értékű berendezésekkel, üzemekkel, kiterjedt infrastruktúrával, raktárakkal, utakkal, gyakran vasútállomással, csomagoló-berendezésekkel, stb. Ugyanakkor az nagyon széles spektrumot ölel fel a legegyszerűbb anyagok összemérésével és keverésével előállított ún. „blendelt” műtrágyák előállításától az ammóniagyártáson, salétromsavgyártáson, karbamidgyártáson alapuló nitrogénműtrágya-gyártó vertikumig vagy a még kiterjedtebb, az előzőeket is magába foglaló komplexműtrágya-gyártásig.

Míg az üzemek sorát tartalmazó tipikus nitrogénműtrágya gyár - amely technikailag a vegyipar egyik legbonyolultabb technikai vertikuma és természetesen nagyon speciális berendezéseket is tartalmazhat az alkalmazott korrózióálló anyagok, a magas hőmérséklet és nyomás miatt - létrehozásához a tapasztalat szerint 1,5-3 év is szükséges lehet, addig az egyszerű műtrágya alapanyagok összekeverésén alapuló műtrágya „blendelő”⁷ - a hozzátartozó raktárakkal és ömlesztett műtrágya méréssel együtt - egy-két hónap alatt megépíthető és üzembe is állítható. Ez a technológia elsősorban a Nitrogénművek Zrt. által is előállított NPK komplex műtrágyák esetében jellemző.

Ami az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak, illetve vállalkozáscsoportnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását illeti, ezen a téren megállapítható, hogy jóllehet Magyarországon jelenleg a Nitrogénművek Zrt.-én kívül nincs szilárd nitrogén műtrágya gyártó kapacitás, annak erőfőlényes helyzetét, a fenti termék- és földrajzi piacot figyelembe véve az alábbiak zárják ki:

- A hazai műtrágya piac az elmúlt két-három évben - az Európában található hatalmas, és részint felesleges gyártókapacitások miatt - egyértelműen a kínálati piac jeleit mutatja. A piac működésére jellemző, hogy a keresleti oldal igénye, aktuális beszerzési lehetősége, finanszírozási háttere határozza meg a tranzakciók mennyiségét, árszintjét és egyéb kondícióit.
- Mindez azt eredményezi, hogy ha a vízi szállítás lehetőségét figyelmen kívül hagyjuk, és csak a szűken vett Közép-Európai térséget vesszük alapul - ebben a térségben jelentős gyártókapacitással jelen van még a szlovák Duslo, a.s. (amely délnyugat-Szlovákiában, Šala városának közelében, Pozsonytól 65, Bécsből 190, Budapesttől 130 km-re található), az osztrák, linzi központú AMI Agrolinz Melamine International GmbH, a horvát INA Petrokemija d.d. Kutina városában, a szerb HIP-Azotara d.o.o (Pancevo városának ipari negyedében, 20 kilométerre Belgrádtól), valamint a román Azomures S.A. Marosvásárhelyen.

⁷ A „bulk blending” az összetett műtrágyagyártás egyik legdinamikusabban fejlődő technológiai ága, melynek eredményeképp összetett, ún. „kevert műtrágyák” keletkeznek. Az eljárás lényege, hogy az egymással közel azonos granulometriával rendelkező egyedi műtrágyákat vagy előkezelt ásványi anyagokat (pl. kálium-klorid) bemérik és összekeverik és ezt követően adagolják azt a műtrágyaszóró berendezésébe. A keveréskor a műtrágyák összeférhetősége, a keverék tartóssága kevésbé lényeges, mert a műtrágyát a keverőből közvetlenül kiszórják. Népszerűségét olcsósága és a vevő igényeihez alkalmazkodó rugalmassága okozza.

- Az Európai Műtrágyagyártók Szövetségének (European Fertilizer Manufacturers Association, a továbbiakban: EFMA) 2007. évi kapacitásadatai alapján a műtrágya előállítás egyik fő alapanyagát jelentő ammónia tekintetében - a HIP-Azotara d.o.o. és az Azomures S.A. kivételével - az összes fenti vállalat a Nitrogénművek Zrt. előtt áll a kapacitásmennyiség tekintetében, a „késztermékek” vonatkozásában az EFMA-nak az ammónium-nitrátra, a karbamidra, valamint a Genezis NPK-ra vonatkozóan voltak adatai, 2007-ben ezen termékek esetében még a fenti öt vállalat közül is voltak nagyobb kapacitással rendelkező vállalatok a Nitrogénművek Zrt.-nél.
- A 2007. és 2008. évben, illetve az azt megelőző években rendkívül nagyszámú import műtrágyával találkozhattak a piaci szereplők hazánkban. Ennek oka, hogy Magyarországon több cég is kifejezetten műtrágya importőri tevékenységgel foglalkozott, más vállalatok (Tamac Agro Hungária Kft. a francia Roullier Csoport műtrágya üzletágának hazai leányvállalataként, a Linzer Agro Trade Hungary Kft. a fentebb említett AMI Agrolinz Melamine International GmbH 100%-os leányvállalataként) ugyanakkor külföldi műtrágyagyárak hazai leányvállalataként voltak jelen Magyarországon. Az import mennyiségi részaránya a jelen ügyben érintett termékek esetében a következőképp alakult 2007-ben: Ammónium-nitrát-46%, pétisó-37%, karbamid-43%, Nitrosol 26%. Egyedül tehát a folyékony halmazállapotú Nitrosol-nál volt viszonylag alacsonyabb az import százalékos aránya, ezek a termékek viszont könnyedén helyettesíthetők más, szilárd halmazállapotú N-hatóanyag tartalmú mono műtrágyákkal.
- Ami az NPK komplex műtrágyák piacát illeti, azok felhasználása országos szinten 300 ezer tonna körül alakult az elmúlt években, melyből hozzávetőleg 25-30%-os a Yara Hungária Kft., 20-25%-os a Tiszamenti Vegyiművek Rt. jogutódjaként működő - a Nitrogénművek Zrt.-vel egy cégcsoportban lévő - Bige Holding által gyártott és forgalmazott NPK műtrágyák piaci részesedése, 30-35% körüli az import NPK műtrágyák részesedése, míg a fennmaradó részt a blendeléssel előállított import monoműtrágyák keveréke adja.
- A fenti gyártók termékein túl ugyanakkor Magyarországon vásárolni lehet orosz, ukrán, kazah és üzbég nitrogén alapú mono és komplex NPK műtrágyákat egyaránt. Ennek oka, hogy azok jóval olcsóbb földgáz feldolgozásával termelő orosz⁸, ukrán⁹, kazah¹⁰, üzbég¹¹ gyárak termékei sokkal távolabb (1500-2500 km) elfuvarozhatók, nagyobb fuvarköltiséget viselnek el úgy, hogy a célpiacokon még versenyképes áraik legyenek. Ezen országok N-műtrágyáinak versenyképességét erősíti az a tény is, hogy ott a fuvarozási költségek is jóval alacsonyabbak az európai fajlagos fuvarköltiségeknél az olcsóbb árszintű energiahordozók következtében.

8 A magyar határhoz legközelebb eső orosz N-műtrágyát előállító és exportáló vállalatok az Eurochem-Novomoskovsk Azot JSC Novomoskovsk városában, az Acron JSC, Dorogobuzh városában, a Minudobreniya JSC Rossosh városában.

9 A legjelentősebb ukrán vállalatok a Cherkassy Azot JSC Cherkassy városában, Rivne Azot JSC Rivne városában, Severodonetsk Azot JSC Severodonetsk városában, valamint a Gorlovka Stirol JSC Gorlovka városában.

10 A legjelentősebb N-műtrágyát Magyarországra exportáló vállalat az Almaty székhelyű Kazphosphate LLP.

11 A Chirchik székhelyű Maxam-Chirchik JSC nevű vállalat például.

- A Nitrogénművek Zrt. erőfölényes helyzetét kizárják a keresleti oldal jellegzetességei is. A műtrágyapiac végfelhasználói oldala (mezőgazdasági termelők, gazdaságok) részéről támasztott a kereslet szintje ugyanis közel sem egyenletes, amelynek részben az az oka, hogy a várható termésátlagok, EU-piaci terményárak (mint előre nem tervezhető bizonytalansági tényezők) nagyban meghatározzák az input anyagokra - többek között műtrágyára - fordítható beszerzési forrásait. A műtrágya piac tehát nagyban függ a mezőgazdasági termények piacának alakulásától. Részben ez alapozza meg a végfelhasználók meglehetősen magas árérzékenységét a műtrágyák vonatkozásában és bizonyos felhasználói csoportoknál a - rövidtávon olcsóbb - szerves istállótrágyákra való átállását is.
- A N-műtrágya termékeknél emellett - jellegükből fakadóan - egyáltalán nem tipikus a vásárlók egy adott gyártó adott termékéhez, termékcsaládjához fűződő lojalitása, a gyártó termékei hatóanyag szempontjából azonosak és így egymással könnyedén helyettesíthetők, az egyes termékek közötti jelentős minőségi eltérésekről - néhány kivételtől eltekintve - nem beszélhetünk. Ez egyben azt is jelenti, hogy a marketing aktivitások nem jellemzőek a műtrágya termékek kapcsán, mivel az egyedüli vásárlást ösztönző tényező az ár a beszerzési döntések meghozatalakor. Mindez a gyakorlatban azt eredményezi, hogy a végfelhasználók a piacon fellelhető termékek árának csekély különbsége esetén is a mindenfajta mennyiségi korlát nélkül megvásárolható olcsóbb import termékekre váltanak.

Mindezek alapján összességében megállapítható, hogy az érintett ammónium-nitrát, karbamid, pétisó, Nitrosol és Genezis NPK piacain a Nitrogénművek Zrt. nem élvezhet gazdasági erőfölényes helyzetet a keleti (az alacsonyabb alapanyag-költségek miatt), illetve a nyugati irányból (a Nyugat-Európai gyártók lényegesen erősebb európai piaci pozícióját és lehetőségeit figyelembe véve), valamint a környező országokból érkező import versenynyomása miatt. Ilyen összefüggésben egy-egy termelő gyár monopóliumáról beszélni nem lehet.

A Tptv. 71/A. §-a alapján a vizsgáló a hivatalból indított versenyfelügyeleti eljárást végzéssel megszünteti, ha a vizsgálat elrendelésére okot adó, a 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn, továbbá akkor, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény.

A vizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy a vizsgálat elrendelésére okot adó, a Tptv. 70. §-ának (1) bekezdésében megállapított körülmények a vizsgált magatartással összefüggésben nem állnak fenn, mivel a fentebb részletezett piaci viszonyok alapján a Nitrogénművek Zrt. gazdasági erőfölényes helyzetének hiánya állapítható meg az érintett piacokon. Mivel a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés törvényi tényállásának első eleme nem valósul meg, ezért kizárt, hogy a Zrt. a Tptv. 21.§-ába ütköző magatartást tanúsítson.

Figyelembe véve, hogy - a fentiekben, a Tptv. 21. §-a alapján indult eljárás kapcsán részletesen kifejtett okok miatt - a GVH a Tptv. alapján indult versenyfelügyeleti eljárást megszünteti, s mivel további versenyhatósági beavatkozásra nincsen

szükség, a GVH - az 1/2003/EK rendelet 5. cikkében¹² foglaltakra tekintettel - az EK-Szerződés 82. cikke alapján indult versenyfelügyeleti eljárást is megszünteti.

A fentiekre tekintettel - az eljárás alá vont erőfölényes helyzetének hiánya miatt - a GVH a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

A GVH hatáskörét a Tpvt. 45. §-a, illetékességét a Tpvt. 46. §-a szabályozza. E rendelkezések értelmében a GVH kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, mely nem tartozik bíróság (Tpvt. 86. §) hatáskörébe illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.

E végzés ellen a jogorvoslati jog a Tpvt. 71/A. §-án és 82. §-án alapul. A jogorvoslati kérelem előterjesztése illetékmentes. A Tpvt. 82. §-a (1) bekezdése alapján jogorvoslati kérelmet az ügyfél, akire nézve a végzés rendelkezést tartalmaz, valamint az terjeszthet elő, akivel a végzést a Tpvt. alapján közölni kell. A Tpvt. 71/A. §-a szerint az eljárást megszüntető végzést a bejelentővel is közölni kell.

Budapest, 2009. december 8.

---

12 E rendelkezés az EK-Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtását illetően a tagállamok versenyhatóságainak jogkörével kapcsolatban kimondja, hogy „(...) amennyiben a birtokukban lévő információk alapján a [az EK-Szerződés 82. cikkében megfogalmazott] tilalom feltételei nem teljesülnek, olyan határozatot is hozhatnak, hogy részükről semmilyen intézkedés nem indokolt.”